

28.

Ekologiczny sposób życia

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Odpowiedzialność za środowisko przyrodnicze

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Uwrażliwienie na problematykę związaną z ekologią

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Stan ekologiczny najbliższego regionu.
- Odgórne i oddolne inicjatywy na rzecz ochrony środowiska.
- Czy możliwe jest pozostawienie Ziemi w nienaruszonym stanie dla przyszłych pokoleń?

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Każdy jest odpowiedzialny za swoje zdrowie.
- Nawet małe działania proekologiczne przyczyniają się do zachowania lub zakłócenia równowagi naturalnej¹.
- Człowiek jest częścią przyrody ożywionej.

Zasady

- Poszerzam swoją wiedzę na temat ochrony środowiska.
- Biorę czynny udział w inicjatywach proekologicznych².
- Korzystam z bogactwa przyrody w taki sposób, aby nie zachwiać równowagi biologicznej wszystkich organizmów żywych.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Rodzice są przykładem właściwej konsumpcji i oszczędności.
- W kontakcie z przyrodą najważniejsze jest zdrowie człowieka.
- Właściwe wyżywienie i właściwy ubiór to współpraca z ekologią.

Zasady

- Oglądam z dziećmi programy telewizyjne na temat zagrożeń i ochrony środowiska.

¹ „Poważne problemy ekologiczne wymagają rzeczywistej przemiany mentalności, skłaniającej do przyjęcia nowych stylów życia, w których szukanie prawdy, piękna i dobra oraz wspólnota ludzi dążących do wspólnego rozwoju byłyby elementami decydującymi o wyborze jakości konsumpcji, oszczędności i inwestycji. Te style życia, na płaszczyźnie osobowej i społecznej, powinny czerpać inspirację z powściągliwości, umiarkowania, samodyscypliny. Należy porzucić logikę czystej konsumpcji i wspierać formy produkcji rolnej i przemysłowej, które szanowałyby porządek stworzenia i zaspokajały podstawowe potrzeby wszystkich. Tego typu postawa, wsparta odnowioną świadomością współzależności, łączącej wszystkich mieszkańców ziemi, przyczynia się do usunięcia różnych przyczyn klęsk ekologicznych i pozwala na wypracowanie zdolności szybkiego reagowania na kataklizmy, którymi dotknięte są różne ludy i terytoria. Kwestia ekologiczna nie powinna być podejmowana jedynie ze względu na przerażające perspektywy, jakie rysują się przed ludzkością w wyniku degradacji środowiska. Musi się ona wyrażać przede wszystkim w zdecydowanym dążeniu do autentycznej solidarności o wymiarach światowych”. KNSK 486.

² „Chrześcijańska ekoetyka zwraca uwagę na ważną korelację: gdzie jest wrażliwość na potrzeby stworzeń, jest również troska o bliźnich, a gdzie bezwzględnie eksploatuje się przyrodę, tam wykorzystuje się też innych ludzi”. S. Jaromi, *Ekologia*, w: *Encyklopedia bioetyki...*, dz. cyt., s. 115.

- Zwracam uwagę na zagrożenia związane z zanieczyszczeniem środowiska.
- Biorę czynny udział w akcjach promujących ekologiczny styl życia.

1.7. ZADANIA DLA PRZEDSZKOLA, WYCHOWAWCY

Normy

- Należy uświadamiać dzieciom wpływ ich postawy i zaangażowania na harmonię środowiska naturalnego.
- Nauczyciel kształtuje model ekologicznego postępowania.
- Ekologia obowiązuje środowisko przedszkolne.

Zasady

- Prowadzę lekcje poświęcone zagadnieniom proekologicznym.
- Zapraszam osoby zaangażowane w działania na rzecz zachowania równowagi ekologicznej.
- Uczę ekologii życia jednostkę (dziecko) i społeczność (grupę, przedszkole, osiedle).

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Rozmawiamy z dziećmi na temat prostych praktyk, które nawet one mogą wdrożyć w życie, by poprawić stan ekologiczny naszej planety. Razem układamy Kodeks Małego Ekologa, który ozdobiony rysunkami dzieci, wieszamy w widocznym miejscu w sali.

Oto przykładowe zasady:

- Używaj dwóch stron kartki papieru do pisania lub rysowania. W ten sposób chronisz drzewa (z których robiony jest papier) przed wycianiem i wytwarzasz mniej śmieci!
- Gaś światło, kiedy wychodzisz z pokoju, wyłączaj telewizor, radio, komputer, gdy już nie będziesz z nich korzystał. W ten sposób oszczędzasz energię!
- Idąc na zakupy, weź ze sobą własną torbę (najlepiej wykonaną z materiału) zamiast przynosić ze sklepu torebki plastikowe. W ten sposób wytwarzasz mniej śmieci!

- Jeśli nie korzystasz już ze swoich zabawek, gier, książek – zamiast je wyrzucić pomyśl, może jest ktoś inny, komu mogłyby się przydać. W ten sposób możesz sprawić komuś przyjemność! Przyczyniasz się także do ochrony zasobów środowiska naturalnego!

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Dzieci wykazują zainteresowanie problematyką ekologiczną. Podejmują konkretne działania na rzecz ochrony środowiska. Są świadomi zagrożeń wynikających z niewłaściwego postępowania, wbrew porządkowi naturalnemu.

1.10. ZAGROŻENIA

Ingerencja w porządek naturalny środowiska, z pominięciem ekologii, przyczynia się do zachwiania równowagi życia naszej planety. Zbyttna wiara w potęgę ludzkiej wiedzy może doprowadzić do stosowania praktyk, które mogą obrócić się przeciwko człowiekowi (klonowanie³, inżynieria genetyczna, eksperymenty nuklearne).

³ „Próba zapoczątkowania nowego ludzkiego życia przez klonowanie jest zawsze czynem niemoralnym, niezależnie od intencji, jaka temu towarzyszy (w wielu przypadkach ta intencja dodatkowo potęguje zło niemoralnego działania)”. T. Kraj, *Klonowanie*, w: *Encyklopedia bioetyki...*, dz. cyt., s. 238.

II. PEDAGOG

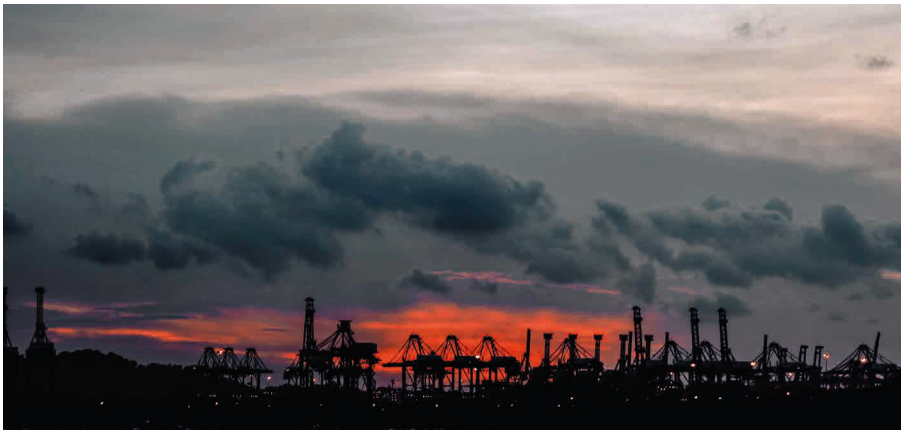
2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Kształtowanie właściwej postawy wobec środowiska należy rozpocząć od najmłodszych lat, bowiem świadomość człowieka kształtuje się przez całe życie, jednak jej podstawy każdy zdobywa w dzieciństwie i młodości, kiedy jest wrażliwy na wszystko, co go otacza. W zbliżaniu dzieci przedszkolnych do przyrody i zaznajamianiu ich z zagrożeniami ekologicznymi szczególnie ważne jest uczenie się przez przeżywanie. Kontakt z naturą inspiruje dzieci, jest bogatym źródłem przeżyć, wrażeń, doznań. Bezpośrednie zetknięcie dziecka z przyrodą wywołuje u niego chęć działania w niej, a także budzi uczucia opiekuńczości i przyjaźni wobec świata roślin i zwierząt. Niestety w wielu wypadkach w niewystarczającym zakresie i stopniu wykorzystuje się najbliższe środowisko jako miejsce i środek edukacji ekologicznej, a tym samym obserwację i doświadczenie jako metody nauczania i uczenia się, poznawania i przeżywania jej bogactwa i piękna.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Wiersz „Szanuj zieleń”, a także wiele innych inspirujących tekstów zawartych w książce Agnieszki Frączek pt. „Dobre obyczaje, czyli z przyrodą za pan brat”, może stanowić okazję do tego, by rozpocząć z dziećmi rozmowę na temat ekologii, a w ślad za nią podjąć z dziećmi małe, konkretne działania na rzecz naszej planety.

Wczoraj w parku ktoś umieścił
sto tabliczek takiej treści:
Szanuj zieleń, boś nie jeleń!
Przybiegł jeleń. Napis czyta,
głową kręci... Wreszcie pyta:
– Cóż to znowu za wymysły?
Komu z was do głowy przyszły?!
Wszak wiadomo, że jelenie
– czy to stare, czy też młode –
zawsze dbają o przyrodę!
Treść owego ogłoszenia
Trzeba zmienić, bez wątpienia!
Postuluję, by od dzisiaj
Inny napis w parkach wisiał:
Przyjacielu, szanuj zieleń,
Tak jak każdy mądry jeleń!

A. Frączek, *Dobre obyczaje, czyli z przyrodą za pan brat*, Warszawa 2007, s. 12.

Prowadząc edukację ekologiczną należy pamiętać, że nie może ona obejmować tylko przekazywania wiedzy, ale powinna uwzględniać również wychowanie czyli kształtowanie postawy proekologicznej. Wyznacza to styl życia, a nie tylko ustosunkowanie się do kolejnych elementów składowych środowiska. Myśleć ekologicznie to znaczy być skłonny do współczucia, do odczuwania tak jak inni. Uczmy poszanowania całego bogactwa form życia, które nas otacza.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Człowiek zdaje się często nie dostrzegać innych znaczeń swego naturalnego środowiska, jak tylko te, które służą celom doraźnego użycia i zużycia. Tymczasem Stwórca chciał, aby człowiek obcował z przyrodą jako jej rozumny i szlachetny „pan” i „stróż”, a nie jako bezwzględny „eksploatator”.

RH 15.

Gdy człowiek okazuje nieposłuszeństwo Bogu i odmawia poddania się Jego panowaniu, wówczas natura buntuje się przeciw człowiekowi i nie uznaje go za swego „pana”, gdyż zaćmił on w sobie obraz Boży. Wezwanie do posiadania i używania środków stworzonych wciąż pozostaje w mocy lecz po grzechu wypełnianie tego wezwania staje się trudne i naznaczone cierpieniem (por. Rdz 3,17-19).

SRS 30.

Najgłębszą i najpoważniejszą implikacją moralną kwestii ekologicznej jest brak szacunku dla życia, który charakteryzuje wiele zachowań sprzecznych z zasadami ochrony środowiska. Zdarza się często, że potrzeby produkcji przeważają nad godnością pracownika, a interesy ekonomiczne biorą górę nad dobrem jednostek czy nawet całych społeczności. W takich przypadkach zanieczyszczenie lub zniszczenia spowodowane w środowisku są skutkiem ograniczonego i wynaturzonego światopoglądu, który wiąże się czasem z prawdziwą pogardą dla człowieka.

Jan Paweł II, Orędzie na Światowy Dzień Pokoju 1990, 8.12.1989, 7, „L'Osservatore Romano” 1989, nr 12, s. 21.

Człowiek, który zagarnął dla siebie cały świat, zniszczy go w końcu, a z nim i obszar swojego życia. I nie jest to bynajmniej przestrogą Kсандry, głoszoną przez wrogich technice romantyków. Wynika to z obliczeń samej techniki. W ten sposób nauka wyzwolona z wartości etycznych staje się zmorą i na nią spada oskarżenie za fatalny bieg wydarzeń. Choć

Elementarz Benedykta XVI Josepha Ratzingera dla pobożnych, zbuntowanych i szukających prawdy, oprac. M. Zawada, Kraków 2008, s. 28.

Por. Rdz 1,28-31; 6,5-8; 7,1-5,17-24; 8,1-22; Wj 23,10-12; Kpł 11,1-47; 18,22n; 19,19; Mt 7,16-20; 12,33-37; 24,32-35; Mk 11,12-14,20-25; 13,28-32; Łk 6,43-45.

Por. KKK 339; 341; 346; 373; 378; 2288.

jej ideologia wciąż jeszcze triumfuje, nieśmiało budzi się w świecie tęsknota za mądrością i kontemplacją, i tą wewnętrzną wolnością, która z nich płynie.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Pewien człowiek miał zasadzony w swojej winnicy figowiec; przyszedł i szukał na nim owoców, ale nie znalazł. Rzekł więc do ogrodnika: „Oto już trzy lata, odkąd przychodzę i szukam owocu na tym figowcu, a nie znajduję. Wytnij go: po co jeszcze ziemię wyjaławia?” Lecz on mu odpowiedział: „Panie, jeszcze na ten rok go pozostaw, aż okopię go i obłożę nawozem i może wyda owoc. A jeśli nie, w przyszłości możesz go wyciąć” (Łk 13,6-9).

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

W zamyśle Bożym mężczyzna i kobieta są powołani do czynienia sobie ziemi „poddaną” (Rdz 1,28) jako „zarządcy” Boży. To władanie nie może być samowolnym i niszczącym panowaniem. Mężczyzna i kobieta, stworzeni na obraz Stwórcy, który miłuje „wszystkie stworzenia” (Mdr 11,24), są powołani, by uczestniczyć w Opatrzności Bożej w stosunku do innych stworzeń. Z tego wynika ich odpowiedzialność za świat powierzony im przez Boga (KKK 373).

IV. LITERATURA

4.1. WYBÓR LITERATURY

Frączek A., *Dobre obyczaje, czyli z przyrodą za pan brat*, wyd. Arkady, Warszawa 2007.

Jimenez N. i E., *Fuj! Jak mniej śmiecić?*, wyd. Biobooks, Poznań 2010.

Jimenez N. i E., *Plusk! Jak oszczędzać wodę?*, wyd. Biobooks, Poznań 2010.

Jimenez N. i E., *Pstryk! Jak oszczędzać energię?*, wyd. Biobooks, Poznań 2010.

Jimenez N. i E., *Uff! Jak dbać o powietrze?*, wyd. Biobooks, Poznań 2010.

4.2. LITERATURA PRZEDMIOTU

- Albińska E., *Człowiek w środowisku przyrodniczym i społecznym. Zarys problematyki ekologii społecznej*, wyd. TN KUL, Lublin 2005.
- Elementarz Benedykta XVI Josepha Ratzingera dla pobożnych, zbuntowanych i szukających prawdy*, oprac. M. Zawada, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2008.
- Ekologia. Przesłanie moralne Kościoła*, red. J. Nagórny, J. Gocko, wyd. TN KUL, Lublin 2002.
- Encyklopedia bioetyki. Personalizm chrześcijański. Głos Kościoła*, red. A. Muszala, wyd. Polwen, Radom 2005.
- Franciszek, enc. *Laudato si'*. W trosce o wspólny dom, wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2015.
- Grzesica J., *Ochrona środowiska naturalnego człowieka*, wyd. Księgarnia św. Jacka, Katowice 1993.
- Jan Paweł II, enc. *Redemptoris missio*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 1, *Encykliki*, wyd. M, Kraków 2006, s. 333-392.
- Jan Paweł II, enc. *Sollicitudo rei socialis*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 1, *Encykliki*, wyd. M, Kraków 2006, s. 281-329.
- Jan Paweł II, Orędzie na Światowy Dzień Pokoju 1990, 8.12.1989, „L'Osservatore Romano” 1989, nr 12, s. 21-22.
- Jaromi S., *Stworzyciel i przyroda według Jana Pawła II*, w: *Między niebem a ziemią. Ku etyce ekologicznej*, red. A. Dyduch-Falniowska, M. Grzegorzczak, Z. Kijas, Z. Mirek, wyd. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków 2000, s. 263-281.
- Jurczyk B., *Ekologia – człowiek – Kościół. Antropologiczny wymiar kryzysu ekologicznego w ocenie Kościoła*, Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2002.
- Kędzierski P., *Kościół a ekologia*, wyd. Poligrafia Wyższego Seminarium Duchownego, Rzeszów 1997.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Między filozofią przyrody a ekofilozofią*, red. A. Latawiec, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 1999.

- Między niebem a ziemią. Ku etyce ekologicznej*, red. A. Dyduch-Falniowska, M. Grzegorzczak, Z. Kijas, Z. Mirek, wyd. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków 2000.
- Ochrona środowiska w filozofii i teologii*, red. J.M. Dołęga, J.W. Czartoszewski, wyd. ATK, Warszawa 1999.
- Papieska Rada *Iustitia et Pax, Kompendium nauki społecznej Kościoła*, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2005.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Poller T., *Bóg, człowiek, natura. Problematyka ekologiczna w nauczaniu Jana Pawła II*, wyd. Instytut Botaniki PAN i TPN, Kraków–Zakopane 2001.
- Ślipko T., *Granice życia. Dylematy współczesnej bioetyki*, wyd. WAM, Kraków 1994.
- Twardowski J., *Na wsi, w: tegoż, Bóg prosi o miłość. Gott fleht um Liebe*, wybór i oprac. A. Iwanowska, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2000, s. 88.
- Zięba S., *Historia myśli ekologicznej*, wyd. TN KUL, Lublin 2004.

4.3. FILMOGRAFIA

- Krecik i szychacz*, [online:] https://www.youtube.com/watch?v=8cA60_mo-Oxo [dostęp: 21.11.2018].